

Crkveno-glazbena djelatnost Stanislava Prepreka u petrovaradinskoj župi sv. Roka

Đuro Rajković, Petrovaradin

(nastavak 3.)

Nije potrebno potanko opisivati Preprekovu zaljubljenost u koral, niti njegovu naklonost prema crkvenoj pučkoj popijevci, jer je to uglavnom poznato. U njegovu praktičnom radu u župi sv. Roka zanimljivije je objelodaniti što je poduzimao da bi ove dvije vrste crkvene glazbe popularizirao među svojim župljanima. Budući, da je koral smatrao najvažnijim u glazbenoj baštini Crkve, posebno ga je njegovao bez obzira na to što je djelovao u teškim konzervativnim prilikama. Koral je najčešće izvodio sam i s dječjim crkvenim zborom. Da bi s koralom što više i bolje uspio kod naroda nije bilo dovoljno samo izvoditi ga, trebalo ga je i tumačiti. Ovdšnjim žiteljima bilo je to neophodno potrebno, jer o koralu nisu znali gotovo ništa. Preprek je zato i bio primoran pisati jednostavne sastave o koralu i crkvenoj pučkoj popijevci, koje je obično domaći župnik ili neki župljanin čitao vjernicima.

Koral je najviše izvodio s vlč. g. Josipom Pavlovićem, domaćim sinom, koji je službovao u Đakovu. S njim je, kako je već znano, prvi kod nas izvodio cijele oficije čisto koralno s hrvatskim tekstom. Većinu tih liturgijskih tekstova preveo je vlč. Pavlović, a manji dio Preprek. Počelo se s izvođenjem pravih Večernja (Vespera) i to božićnih. Prvu takvu Večernju izveo je s domaćim župnikom Stjepanom Pacovskim 1931. prije obične pučke pobožnosti. Za tu prigodu napisao je oveći sastav bez naslova, koji je župnik pročitao župljanima nekoliko dana ranije.

Neka ovaj izvorni Preprekov rukopis bude svjedočkom njegova zauzimanja za koralno i pučko crkveno pjevanje.

Već preko 25 godina djeluje u Zagrebu društvo sv. Cecilije, koje ima za zadaću da preporodi crkvenu pjesmu, svugdje gdje se pjeva hrvatski, u duhu stare hrvatske crkvene pjesme.

To je društvo u neku ruku poluslužbena ustanova za crkvenu pjesmu na cijelom području naše države, dapače i za one krajeve izvan naše države gdje žive Hrvati. Tako npr. Gradišće u Austriji (Burgenland), šopronjska županija u Mađarskoj, Horvatski Grob u Slovačkoj, Istra pod Italijom itd.

To društvo, pod protektoratom hrvatskog metropolite preuzv. g. nadb. A. Bauera, ponovno je oživjelo stare hrvatske crkvene pjesme, koje su se pjevale prije 100, 200 pa i više godina. Kasnije, osobito polovicom prošloga stoljeća, dospjele su u zaborav pod uplivom tuđinske crkvene glazbe. Te naše stare pjesme, na nov život uskrišene, čuli ste često i u ovoj crkvi, kako ih je pjevao naš bivši crkveni pjevački zbor, a zatim školska djeca.

Te su pjesme tako lijepe i zanimljive, da se i strani narodi za njih zanimaju. O njima su pisane naučne knjige, prevodili su ih, dapače na francuski jezik, pa ih već pjevaju u nekoliko francuskih župa. To su naše narodne crkvene pjesme. Raširene su već po cijeloj našoj državi, dok su u našem kraju, kao i uopće u Srijemu, manje poznate.

Druga, mnogo važnija grana crkvene glazbe je gregorijansko pjevanje.

Crkva, naime, ne samo da propisuje obrede, molitve, ona štoviše propisuje posebne napjeve za sve one dijelove bogoslužja, koji se moraju pjevati. Ti napjevi trebalo bi da su jednaki za cijelu Crkvu na čitavom svijetu, i trebalo bi da se pjevaju svugdje: i u gradu i na selu. Zato su izdane posebne crkvene knjige s crkvenim notama.

III. i IV. razred osnovne škole »Ilija Okrugić, u Petrovaradinu (1935. g.) s vjeroučiteljem Stjepanom Pacovskim i učiteljem Stanislavom Preprekom

To pjevanje, gregorijansko pjevanje, je pjevanje prvih kršćana. Sačuvalo se ono, tako reći, još iz Kristovih vremena, iz vremena prvih apostola. Najviše zasluga za čuvanje, njegovanje i raširivanje toga pravog i propisanog crkvenog pjevanja ima benediktinski red. To pjevanje naziva se poznatijim imenom koral ili potpunije tradicionalni koral. Vi ste ga donekle i upoznali i to često na rekviđanju (osobito na onom na Dušni dan) u Velikom Tjednu (Veliki četvrtak ili Velika subota), pa onda na Lamentacijama ili tužbalicama proroka Jeremije, a čut ćete ga, ako Bog da, u najljepšem obliku: cijelu jednu misu od djece pjevanu tamo na proljeće.

Koralno pjevanje obnovio je, naredio da ga se što više pjeva, papa Pio X, a naš sadašnji papa Pio XI. je tu obnovu još više podupro, i cjelokupnom svećenstvu i svekolikom katoličkom kršćanskom puku stavio na srce da ga zavole, da ga rado slušaju i po mogućnosti pjevaju.

Da prijedemo na drugu stvar.

Kao što se dan u običnom smislu dijeli na sate, tako se svaki dan naše katoličke Crkve dijeli na posebne dijelove. To su ovi dijelovi: 1. Jutarnja, 2. Pohvale, 3. Prvi, treći, šesti i deveti čas, 4. Sv. Misa, 5. Večernja i 6. Povečerje. Svi se ti dijelovi nalaze u malim svećeničkim molitvenicima, koji se zovu brevijari.

Većina se tih dijelova također pjeva. Sve točno pjevaju samo samostanski redovi, osobito benediktinci, koji su pravi čuvari tog crkvenog pjevanja. Kršćanski puk jedino je dužan slušati sv. misu, a svi svećenici moraju sve te dijelove moliti svaki dan.

Neki se dijelovi u većim crkvama propisno provode i pjevanjem. Tako npr. Jutarnja i Pohvale na Božić, Uskrs, Duhove i druge veće svetkovine, Večernja, a negdje i Povečerje već mnogo češće i u većem broju crkvi, dapače po selima.

Nije to ona Večernja, koja se kod nas obavlja. Ta Večernja što je mi svake nedjelje i blagdana obavljamo zove se Blagoslov, i ne spada u crkvom propisane dijelove dana. Prava večernja, latinski Vespera, sastoji se od 5 psalama, jednog poglavlja himna, Veliča duša moja Gospoda iz molitava i jednom od četiriju marijanskih antifona (»Spasiteljja Majko slavna«, »Zdravo Kraljice nebeska«, »Kraljice neba, raduj se« i »Zdravo Kraljice, Majko milosrđa«).

Takvu jednu Večernju ili Vesperu naumili smo obaviti 1. dan Božića prije naše obične Večernje ili Blagoslova s propisanim crkvenim gregorijanskim pjevanjem. Zato Vas molim da je saslušate s pobožnim srcem, da sa živim čuvstvom radosti pratite sadržaj svake pjesme. U njima ćete čuti nevrijednost i slabost grešne čovječje naravi, težnju za Spasiteljem svijeta, te radost nad njegovim rođenjem. Kada to budete slušali znajte da slušate pravi govor i pijev naše

Majke Crkve, kakav bi trebalo da se ori po svim našim crkvama od katedralnih do posljednjih seoskih. I to, ne samo pjevan od kora i orguljaša, nego po mogućnosti cijelog naroda.

Molim Vas, dakle, da se ništa ne bunite, kako sam na žalost čuo, niti protiv naših starih hrvatskih crkvenih pjesama, koje ponovno oživljava društvo sv. Cecilije u Zagrebu pod zaštitom preuzv. g. nadb. A. Bauera, čijeg glavnog odbora je član i naš orguljaš, a niti protiv koralnog gregorijanskog pjevanja, tog pravog glazbenog jezika Crkve, kojeg uvode, oživljuju i naređuju pape Pio X i XI. *Jer kraj svega toga Vama se ne oduzimaju Vaše pjesme*, koje pjevate od starije. Zato budite sretni što katkada možete čuti te druge pjesme. Druga mjesta bi bila sretna kad bi tako što mogla doživjeti. No, treba znati da su zato potrebni orguljaši, koji znaju ne samo svirati, nego koji to staro hrvatsko i koralno pjevanje dobro poznaju, a takvih ima malo. Stoga s pripravnim srcem prisustvujte tom lijepom obredu Večernje ili Vespere, koja će se obaviti u 1/2 4, a nakon toga će biti Blagoslov ili uobičajena naša bošićna Večernja.

Obavijest pretplatnicima i poziv na suradnju

Najprije se od srca zahvaljujemo svim poštovanim pretplatnicima za njihovu vjernost i pomoć u 1986. g. Jednaku hvalu izričemo i cijenenim suradnicima koji su svojim doprinosom omogućili da časopis bude što svestraniji i korisniji. Uprkos tome potrebno je naglasiti da se časopis uzdržava isključivo od pretplate što je povezano s dugovima jer ne prima nikakve dotacije, a koju uvijek primaju stručni časopisi. Svijesni smo da bi »Sv. Cecilija« mogla biti još bolja i naklada još veća. To se može postići:

1. **Širom suradnjom s terena.** Institut nema novčanih sredstava a ni dovoljan broj novinara da ih šalje po domovini da bilježe što se novo događa na glazbenom polju u našoj Crkvi. Zato lijepo (ponovno) molimo u prvom redu sve Odbore za crkvenu glazbu pojedinih (nad)biskupija, zatim prečasnou gospodu župnike, uprave samostana, orguljaše, prijatelje crkvene glazbe da pošalju u Uredništvo svaku vijest o zbivanjima u crkvenoj glazbi na njihovom teritoriju (nastupi zborova, obljetnice orguljaša, o pučkom pjevanju

[ako ima uspjeha na koji način se postiže], smrt glazbenih djelatnika, popravak starih ili kupnja novih orgulja, o izdavačkim potvratima itd.). Učinimo da »Sv. CECILIJA« bude naš zajednički časopis. Svaka suradnja bit će sa zahvalnošću primljena.

2. Da svaki pretplatnik nađe barem još najmanje jednog pretplatnika i da pretplatu redovito uplaćuje na početku godine. Time bi se omogućilo redovito podmirivanje računa (15 dana po primitku) i nagrađivanje suradnika, što već nekoliko godina nije moguće. Dakle malo dobre volje, malo žrtve, malo ljubavi prema glazbi i uspjeh neće izostati.

Zao nam je da vas ne možemo razveseliti i javiti da će »Sv. Cecilija« u 1987. g. biti jeftinija. Vi osjećate rast cijena, pratite inflaciju pa ćete i razumjeti da i pretplata za časopis mora biti povišena, pa će za godinu 1987. iznositi 2.400 din.

UPRAVA I UREDNIŠTVO